

Türk Üniversitelerinde Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Profilleri

Profiles of University Faculty Members Working at the Curriculum and Instruction Department at Universities in Turkey

Bahadır ERİŐTİ*
Anadolu Üniversitesi

Öz

Bu araştırma, Türkiye'deki üniversitelerin eğitim programları ve öğretim anabilim dalında görev yapan öğretim elemanlarının demografik ve bilimsel özelliklerini çeşitli değişkenler açısından ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın verileri, 28 farklı üniversitede görev yapan 105 öğretim elemanından, araştırmacı tarafından geliştirilen ve 59 sorudan oluşan bir veri toplama aracı ile elde edilmiştir. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde; frekans ve yüzde çözümlenmeleri, Chi-square testi, korelasyon analizi, Mann Whitney U testi ve Kendall's Tau-B testi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar, öğretim elemanlarının yetiştirildikleri kaynaklar, akademik ve bilimsel üretkenlik yönünden gelişimleri ve eğitim programları ve öğretim alanına ilişkin görüşleri bakımından farklılıklar gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: Eğitim programları ve öğretim, öğretim elemanı profili, yükseköğretim.

Abstract

The purpose of this study was to investigate the profiles' of the faculty at the Departments of Curriculum and Instruction in Turkish universities in terms of some different variables such as their demographic characteristics, the universities where they are employed, the locations where they come from (historical background), their scientific productivity, ability for scientific research and their information and technology competencies. Reinstitution of curriculum and instruction graduate programs and determining the views about recognition of the field of curriculum and instruction in various quarters can be listed as other issues discussed in this research. The data were gathered from a total of 105 academicians who are the faculty members of 28 different universities by means of data collection questionnaire which developed by the researcher. The analysis of research data consists of the frequency and percentage analysis, chi-square test, correlation analysis, Mann-Whitney U test and lastly Kendall's Tau-B test. The findings of the research suggest that the academicians differ from each other in terms of historical background, academic and scientific productivity and the opinions about the field of curriculum and instruction.

Keywords: Curriculum and instruction, academic staff; higher education.

Summary

Purpose

The purpose of this study was to investigate the profiles' of the faculty at the Departments of Curriculum and Instruction in Turkish universities in terms of some different variables such as

* Yrd. Doç. Dr. Bahadır ERİŐTİ, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, 26470, Eskişehir, beristi@anadolu.edu.tr.

their demographic characteristics, the universities where they are employed, the locations they come from (historical background), their scientific productivity, ability for scientific research and their information and technological competencies.

Method

Population of the research constituted the academic staff of the departments of curriculum and instruction in Turkish universities. 105 faculty members working in 28 different universities participated in the study. The data were collected by a questionnaire developed by the researcher. The data was analyzed through frequency and percentage analyses, chi-square test, correlation analyses and Mann-Whitney U test. The relationships among the variables were examined through Kendall's Tau-B test.

Results

The main findings of the study were as follows. The findings on the variable of age and academic degree revealed that most faculty members could be considered relatively young. The ratio of male and female academic staff are close as 77.1% of academic staff were employed in developed universities and as 22.9% of them were employed in the universities that were emerging and in still in development process. The ratio of the curriculum and instruction academic staff who had been working in another company or institution prior to being a faculty member was 64%. 98.1% of the academic staff has completed their undergraduate education in Turkish universities. The proportion of academic staff that completed their graduate education in international universities was 9.5%. 47.62% of academic staff had no international research experience or education. The academic staff preferred prospective teachers as the research group for their scientific studies. 62.1% of these university faculties (asst. prof, assoc. prof and prof.) conducted various management tasks and they showed more interest in presenting papers in international meetings. 92.3% of research assistants and lecturers had no scientific studies published in SSCI indexed journals. The proportion of research assistants and lecturers who had no scientific studies published in other international indexed journals except SSCI was 79.5%. This proportion was 39.4% for university faculties. Both these proportions changed as 64.1% and 21.2% successively when the national journals were mentioned rather than international ones.

There was no significant difference in terms of the number of works published in SSCI ($p=.74$) and the other indexed journals ($p=.209$) in terms of gender. Working in an improved or developing university did not predict the number of works published in SSCI ($p=.28$) and other indexed journals ($p=.821$). There was a significant relationship between becoming a member of the international non-governmental organizations and the academic work frame. All these titles were associated with other variables: International research/teaching experience ($r=.337$, $p<.001$), national awards ($r=.257$, $p<.01$); international awards ($r=.333$, $p<.001$), number of SSCI articles ($r=.212$, $p<.05$) and the number of works published in journals in other indexes ($r=.276$, $p<.01$), scientific research efficacy ($r=.278$, $p<.01$), and information and technology literacy efficacy ($r=.305$, $p<.01$). The ratio of academics who did not have books published at the national level was 62.2%. The proportion of the university faculties who had no experience about becoming a coordinator or participant in the projects at a national level was 31.8%. Curriculum and instruction teaching staff perceived themselves substantially adequate in the fields of scientific research and information and technology literacy. There was a positive and meaningful correlation between international research, academic experience, number of international awards ($r=.268$, $p<.01$), scientific research efficacy ($r=.343$, $p<.001$), information and technology literacy efficacy ($r=.173$, $p<.05$) and the number of papers published in the journals indexed in SSCI ($r=.178$, $p<.05$). The proportion of faculty members who delivered a positive opinion about reinstitute of curriculum and instruction undergraduate programs was 54.6%. The relationship between academic titles and opinions of the participants' about their institution of curriculum and instruction undergraduate programs was examined by chi square test and no significant relationship was found (chi-square=.607, $p=.738$). Finally, a significant majority of the academicians thought that curriculum and instruction was

not acceptably recognized in public and private sectors.

Discussion

The academics at the curriculum and instruction departments were both young and have lower academic ranks. This is parallel with the arguments that the field is still young, it has not early roots in the Turkish university system and it is open to further developments. When the age is considered as a predictor of academic obsolescence, the young age of the target population may influence the scientific and instructional endeavors of the universities in a positive way. Findings regarding the development levels of the universities may be stemmed from the fact that such departments are founded in developed universities.

The participants may not be considered in a desired level in terms of their international publications and teaching experiences. Several reasons may account for this. For instance, these staff is employed in the faculties of education, teacher candidates are quite crowded in the student population, and the data collection endeavors are quite easy since the faculty provide several must courses in the faculties of education. The interest in international conferences looks satisfactory because of the participants' desire to follow current developments in the field. However, the desire to see new countries might be effective in this number. The finding regarding the number of articles produced by the participants is also serious. When the number is compared with the number of national book and book chapters, a sharp difference is observed. Moreover, research assistants and lecturers seem to be participating in national and international research endeavors more often than other high order faculty members. Even though the findings regarding scientific research skills and technology literacy are promising; these are not reflected in academic production practices. Furthermore, participants believe that the field is not recognized either in public or private sector or different scientific fields. As the recognition of the field is related with the representation power of the academic staff; they need to strive for better organization and collaboration skills in addition to harder work for scientific publications.

Giriő

Eğitim programları ve öğretim (EPÖ) alanının, bağımsız bir bilim dalı olarak Türkiye'de, üniversiter sistemde kendisine yakın bir geçmişte yer bulduğu, bu nedenle de nitelik ve niceliksel olarak henüz gelişmekte olan bir bilim dalı olduğu söylenebilir (Sakaoğlu, 2003; Türkoğlu ve Sarı, 2006). EPÖ alanı, Türkiye'de, bir bölüm düzeyinde ilk kez 1965 yılında eğitim fakültesinin görev ve amaçlarının yerine getirilmesine katkı sağlamak amacıyla, Ankara Üniversitesi'nde yapılandırılmıştır (Gözütok, 1994). Tarihsel süreç içerisinde, sahip oldukları eğitsel koşullar gözetilmeksizin birçok EPÖ üniversitede lisans programları açılmıştır. 1997 yılına gelindiğinde, toplam 42 farklı eğitim fakültesi ve yanı sıra bir fen-edebiyat fakültesinde yer alan eğitim bilimleri bölümü bünyesinde, 10 eğitim programları ve öğretim lisans programı, lisans eğitimi verir hale gelmiştir (Karakütük, 2006). Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK), 04 Aralık 1997 tarihli kararı ile EPÖ lisans programları kapatılmış ve bu programlar 2000 yılında son mezunlarını vermiştir. Belli bir dönem eğitim fakülteleri bünyesinde ve bölüm düzeyinde temsil edilen bu alan, YÖK'ün 1997 yılındaki kararı gereğince eğitim bilimleri bölümü çatısı altında, bir anabilim dalı olarak yer almış ve bu alanda lisans eğitimi yerine yalnızca ilgili enstitülerde yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim verilmesi öngörülmüştür (Akyüz, 2003; Aslan, 2003; Ayas, 2005; Duman, 2005).

EPÖ alanında görev yapan öğretim elemanları, temelde, alanlarıyla ilgili bilimsel etkinlikleri, lisans düzeyinde öğretmenlik meslek bilgisi derslerini ve EPÖ lisansüstü programlarını yürütmektedirler. EPÖ alanında görev yapmakta olan öğretim elemanlarının yetiştirildikleri kaynaklar, temel ilgi alanları ve gerçekleştirdikleri bilimsel etkinlikler başta olmak üzere ne tür demografik ve bilimsel özelliklere sahip olduklarını ortaya koyan bir araştırma bulgusu bulunmamaktadır. Öte yandan, EPÖ alanının 2000 yılından bu yana lisans düzeyinde mezun vermediği, lisansüstü programlara ve akademisyenliğe kabul ölçütleri gibi değişkenler,

EPÖ alanını seçenlerin geldikleri kaynakların belirlenmesini önemli kılan gerekçeler olarak değerlendirilmektedir. Bu araştırmanın, söz konusu alanda ve bu konuda ilk kez yapılacak bir çalışma olması nedeniyle, EPÖ öğretim elemanlarının profillerini ortaya koyması, bu alanda geliştirilecek programlara, istihdam politikalarına, lisansüstü programlara, kurumsal ve kişisel kariyer planlamalarına ve yapılabilecek araştırmalara yön vermesi bakımından önem taşıdığı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Türk üniversitelerinde EPÖ anabilim dalında görev yapan öğretim elemanlarının profillerini çeşitli değişkenler açısından ortaya koymaktır. Bu temel amaca dayalı olarak, araştırmada yanıtı aranan sorular şunlardır:

1. EPÖ öğretim elemanlarının kişisel özellikleri nedir?
2. EPÖ öğretim elemanlarının bilimsel üretkenlik yönünden elde ettikleri sonuçlar nelerdir?
3. EPÖ öğretim elemanlarının bilimsel üretkenlikleri ile kişisel özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?
4. EPÖ öğretim elemanlarının bilimsel araştırma yapabilme ve bilgi ve teknoloji okuryazarlığı yeterlik algıları nedir?
5. EPÖ öğretim elemanlarının bilimsel araştırma yapabilme ve bilgi ve teknoloji okuryazarlığı yeterlik algıları ile bilimsel üretkenlikleri arasında bir ilişki var mıdır?
6. EPÖ öğretim elemanlarının, EPÖ lisans programlarının yeniden açılması konusundaki görüşleri nedir?
7. EPÖ öğretim elemanlarının, EPÖ lisans programlarının yeniden açılması konusundaki görüşleri ile akademik unvanları arasında bir ilişki var mıdır?
8. EPÖ öğretim elemanlarının, EPÖ alanının tanınırlığı konusundaki görüşleri nedir?
9. EPÖ öğretim elemanlarının, EPÖ alanının tanınırlığı konusundaki görüşleri ile akademik unvanları arasında bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Bu araştırma, betimsel araştırma niteliğinde, tarama modeli bir desenle planlanmıştır. Tarama modeli araştırmalar, belli bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi, tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Creswell, 2009). Araştırmada, öğretim elemanlarının araştırmaya konu olan özellikleri, kendi görüşlerine dayalı olarak betimlenmiş ve yorumlanmıştır.

Evren ve Örneklem

Türkiye'deki üniversitelerde EPÖ anabilim dalında görev yapmakta olan öğretim elemanlarının toplam sayısını ortaya koyan bir kaynak ya da araştırma bulgusu bulunmamaktadır. Üniversitelerin web sayfalarından, EPÖ Derneği'nden, alana özgü kongre ve sempozyumlardan, dergi, kitap vb. kaynaklardan elde edilen verilere dayalı olarak, bu sayının yaklaşık olarak 200-300 dolayında olduğu söylenebilir. Bu araştırmanın evrenini, Türkiye'deki üniversitelerin EPÖ anabilim dallarında görev yapan öğretim elemanları oluşturmaktadır. Bu bağlamda, kendilerine ulaşılabilen ve araştırmaya katılım daveti gönderilen üniversite sayısı 36, öğretim elemanı sayısı 176'dır. Gönüllülük ilkesi gereğince, araştırmanın veri toplama aracını yanıtlayarak, araştırmaya katılan öğretim elemanı sayısı ise 105'tir. Söz konusu katılımcılar, 28 farklı üniversitede görev yapmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen, "Eğitim Programları ve Öğretim

Anabilim Dalında Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Profilleri” adlı veri toplama aracı ile elde edilmiştir. Veri toplama aracının geliştirilmesinde, Anderson (1990) tarafından önerilen sistematik izlenmiştir. Bu amaçla, öncelikle araştırmanın amaç ve sorularına bağlı olarak maddeler yazılmış ve taslak form oluşturulmuştur. Ardından, taslak form 9 alan uzmanın (EPÖ, EYTEPE, BÖTE, PDR alanlarında) görüşlerine sunulmuş, gerekli düzenlemelerin yapılmasının ardından da, PDR, EYTEPE anabilim dalları ile BÖTE ve İlköğretim bölümlerinde görev yapan 14 öğretim elemanına, okunurluk, anlaşılabilirlik, yanıtlanma kolaylığı, uygulama zamanı vb. niteliklerinin belirlenmesi amacıyla bir ön uygulama yapılmıştır. Başlangıçta 59 sorudan oluşan araç, uzmanların görüş ve önerileri ile ön uygulamadan elde edilen veriler doğrultusunda, 6 sorunun çıkarılması, 9 sorunun da ifade biçimi ile ilgili değişikliğin gerçekleştirilmesiyle toplam 53 soruyla uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Veri toplama aracında yer alan sorular, türleri yönünden dört kümede toplanabilir. En çok sayıda soru (44), katılımcıların kişisel özelliklerini ya da görüşlerini en doğru yansıtan seçeneği işaretlemelerini gerektiren sorulardır. Bu oranı, katılımcıların soru kökünde ifade edilen görüş ya da önermeye hangi ölçüde katıldıklarını belirtmelerini gerektiren sorular (4) izlemektedir. Katılımcıların yanıtlarını yazarak belirtmelerini gerektiren sorular (3) ile evet ya da hayır biçiminde yanıt verilmesi gereken sorular (2), araçta yer alan diğer soru türleridir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri, Kasım 2009-Ocak 2010 tarihleri arasında elektronik uygulama yoluyla elde edilmiştir. Bu süreçte, öncelikle üniversitelerin kurumsal web sayfaları incelenerek, EPÖ anabilim dalı bulunan üniversitelere, ardından söz konusu anabilim dalında görev yapmakta olan öğretim elemanlarının elektronik posta adreslerine ulaşılmıştır. Herhangi bir nedenle, elektronik posta hesabı kanalıyla ulaşılamayan öğretim elemanlarına; makale, kitap, kongre bildiri kitapçıklarında yer alan kişisel bilgilerinden, telefon kanalıyla ulaşılmış, konuyla ilgili bilgilendirme ile kendilerinden etkin olarak kullandıkları, geçerli elektronik posta adres bilgileri öğrenilmiştir. Ardından, katılımcılara, araştırmanın amacını ve bu bağlamda kendilerinden beklenenleri belirten bir elektronik posta gönderilmiş ve araştırmaya katılım konusundaki isteklilikleri belirlenmiştir. Veri toplama aracını yanıtlama konusunda isteklilik gösteren öğretim elemanlarına, <http://www.online-anket.gen.tr/> sitesinde oluşturulan ve elektronik ortamda yanıtlanabilen araştırmanın veri toplama aracına ait bir link gönderilmiştir. Bu linki kullanan katılımcılar, yanıtlarını tamamlamalarının ardından kaydederek süreci tamamlamışlardır. Veri toplama sürecinde kullanılan yazılım, söz konusu verilerin aynı anda araştırmacının veri tabanına gönderilmesini ve burada kayıt altına alınmasını, kullanılacak istatistiksel veri çözümleme programının gerektirdiği dosya uzantısı olarak da kaydedilmesini olanaklı kılmaktadır.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın verileri, frekans ve yüzde çözümlenmeleri, Chi-square testi, ilişkilerin ya da ilişki yönünün belirlenmesinde kısmi korelasyon analizi, sıralı değişkenlere ait farklılaşmaların belirlenmesinde Mann Whitney-U testi yapılarak çözümlenmiş, öte yandan, değişkenler çoğunlukla sıralı ölçüm düzeyinde olduğu için Kendall’s Tau-B testi kullanılarak kimi değişkenler arasındaki ilişkiler irdelenmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmada elde edilen bulgular, araştırmanın amacı bölümünde yer alan soru başlıkları sırasıyla; *öğretim elemanlarının kişisel özellikleri, yetiştirildikleri kaynaklar, bilimsel üretkenlikleri, bilimsel araştırma yapabilme ve bilgi ve teknoloji okuryazarlığı yeterlik algıları, EPÖ lisans programlarının yeniden açılması konusundaki görüşleri ve EPÖ alanının tanınırlığı konusundaki görüşleri başlıkları halinde yorumlanmıştır.*

1. EPÖ Öğretim Elemanlarının Kişisel Özellikleri

Üniversitelerin EPÖ anabilim dalında görev yapan öğretim elemanlarının akademik unvanları konusunda elde edilen bulgulara göre; öğretim elemanlarının % 37,1'i araştırma görevlisi ve öğretim görevlisi; % 62,9'u ise yardımcı doçent, doçent ve profesör olmak üzere öğretim üyesidir. Öğretim elemanları içerisinde en yüksek oranı (% 45,7) yardımcı doçentler oluşturmakta, bu oranı % 27,6 ile araştırma görevlileri izlemektedir. Akademik unvan yönünden oransal olarak en büyük üçüncü grup, % 9,6'lık bir oranla öğretim görevlileridir. Profesör unvanına sahip öğretim elemanlarının oranı % 9,5; doçent unvanına sahip öğretim elemanlarının oranı da % 7,6'dır. Cinsiyet değişkeni konusunda elde edilen bulgular, öğretim elemanları arasında cinsiyet yönünden bir temsil sorunu bulunmadığını (% 50,5 erkek, % 49,5 kadın) ortaya koymaktadır. EPÖ öğretim elemanlarının % 38,1'i otuz dört yaş ve daha altındadır. İkinci en büyük yaş grubunu % 34,3'lük bir oran ile otuz dört ile kırk iki yaş arasında yer alanlar oluşturmaktadır. Öğretim elemanlarının % 27,6'lık bir bölümü ise kırk üç yaş ve üzerindedir. Öğretim elemanlarının % 77,1'i, kuruluş geçmişi 20 yıl ve üzerinde olan üniversitelerde, % 22,9'u ise yeni kurulan ya da kuruluş geçmişi 19 yıla kadar olan üniversitelerde görev yapmaktadırlar. EPÖ öğretim elemanları, haftalık ortalama ders yükleri bağlamında ele alındığında, araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri grubunun %48,8'inin ders yükü bulunmamaktadır. Bu grupta, haftalık 1-8 saat ders yükü bulunanların oranı ile 19-17 saat ders yükü bulunanların oranı (% 15,4) benzer düzeydedir. Araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri grubu içerisinde, 18-27 saat ve üstü ders yükü bulunanların oranı ise % 20,4'tür. Öğretim üyeleri içerisinde ders yükü bulunmayan yalnızca 1'dir. Haftalık 1-8 saat ders yükü bulunan öğretim üyesi oranı % 6,1; 19-17 saat ders yükü bulunan öğretim üyesi oranı % 16,6 ve 18-27 saat ve üstü ders yükü bulunan öğretim üyesi oranı % 75,8'dir. Yönetim görevleri konusunda elde edilen bulgular, araştırma görevlileri ve öğretim görevlilerininin % 10,3'nün yönetim görevleri bulunmaktadır. Buna karşın, öğretim üyelerinin % 62,1'i ise, anabilim dalı başkanı, bölüm başkanı, bölüm başkan yardımcısı, dekan, dekan yardımcısı vb. yönetim görevlerini yürütmektedirler.

EPÖ öğretim elemanlarını içerisinde, akademisyenlik süreci öncesinde bir başka kurum ya da kuruluştaki görev yapmış olanlar büyük sayılabilecek bir kitleyi (kamu % 46,7; özel % 18,1; toplam; % 64,8) oluşturmaktadır. Söz konusu öğretim elemanlarının önemli bir bölümü, kurumlararası geçiş yoluyla ya da görev yaptıkları kurum ya da kuruluştan istifa etmek yoluyla akademik sürece katılmışlardır. Milli Eğitim Bakanlığı'ndan yapılan geçişler en yüksek oranı oluşturmaktadır. Bu oran her kademedeki akademik unvan düzeyinde gözlenen bir durumdur. Öğretim elemanları içerisinde, alanda lisans öğrenimi görenlerin toplam içerisindeki oranı yalnızca % 48,6'dır. EPÖ alanında yüksek lisans öğrenimi gören/görmekte olanların oranı % 86,6; doktora öğrenimi gören/görmekte olanların oranı da yine % 86,6'dır. Öğretim elemanlarının % 98,1'i lisans öğrenimlerini Türkiye'deki üniversitelerde tamamlamışlardır. Lisans öğrenimini Türkiye dışındaki bir üniversitede tamamlayan yalnızca öğretim üyesi konumunda 2 kişidir. Öğretim elemanları içerisinde, lisansüstü öğrenimlerini (yüksek lisans ve/ya da doktora) yurtdışı üniversitelerde tamamlayanların oranı % 9,5'tir. Öğretim elemanlarının % 47,62'sinin uluslararası araştırma ya da eğitim-öğretim deneyimi bulunmamaktadır. Yalnızca bir kez uluslararası araştırma ya da eğitim-öğretim deneyimi bulunanların toplam içindeki oranı % 25,71'dir. İki kez yurtdışı araştırma ya da eğitim-öğretim deneyimi bulunan öğretim elemanlarının oranı % 9,52; üç kez yurtdışı araştırma ya da eğitim-öğretim deneyimi bulunan öğretim elemanlarının oranı da % 4,76'dır. Öğretim elemanları içinde, dört kez ve daha fazla sayıda uluslararası araştırma ya da eğitim-öğretim deneyimi bulunanların toplam sayı içindeki oranı ise % 12,39'dur.

2. EPÖ Öğretim Elemanlarının Bilimsel Üretkenlikleri

Öğretim elemanlarının, akademik çalışmalarında EPÖ şemsiyesi altında hangi tema ya da alt alanlarda yoğunlaştıkları konusunda elde edilen bulgulara göre; öğretim elemanı ve öğretim üyesi düzeyinde en yoğun ilgi duyulan alan (öğretim elemanı; % 46,2; öğretim üyesi, % 45,4) öğretim-öğrenme sürecidir. Bu ilgi alanını, program geliştirme (araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri; % 20,5; öğretim üyesi, % 16,7) ve öğretim yetiştirme (araştırma görevlileri ve öğretim

görevlileri; % 17,9; öğretim üyesi % 15,2) izlemektedir. Program değerlendirme, dördüncü sırada yer alan (araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri; % 12,8; öğretim üyesi % 12,1) akademik ilgi alanıdır. Öğretim elemanlarının bilimsel çalışmalarında en düşük yoğunlukla ilgi duydukları çalışma alanı mesleki ve teknik eğitimidir. Öğretim elemanları arasında, çalışmalarını araştırmının veri toplama aracında yer verilmeyen bazı akademik alanlarda yoğunlaştırdıklarını belirten azınlık bir grup da (araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri; % 2,6; öğretim üyesi % 9,1) bulunmaktadır. EPÖ öğretim elemanlarının, bilimsel çalışmalarında evren ya da örneklem olarak en çok seçtikleri araştırma grubu her iki grupta da (araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri; % 35,9; öğretim üyesi % 39,4) öğretmen adaylarıdır. Bu grubu, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri (araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri; % 33,3; öğretim üyesi % 27,3) izlemektedir. Öğretim elemanlarının veri topladıkları en büyük üçüncü grup (araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri; % 17,9; öğretim üyesi % 13,6) üniversite öğrencileridir. Bu grubu öğretmenler (araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri; % 10,3; öğretim üyesi % 9,1) ve son olarak da bu gruplar dışındaki kaynaklar (araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri; % 2,6; öğretim üyesi % 10,6) oluşturmaktadır.

Araştırma görevlileri ve öğretim görevlilerinin % 12,8'i, hiçbir yurtiçi bilimsel toplantıda sözlü ya da poster bildiri sunmamıştır. Yine yurtiçindeki bilimsel toplantılarda olmak koşuluyla, 1 ile 4 defa bildiri sunanların oranı % 56,4; 5 ile 8 farklı bildiri sunanların oranı % 23,1'dir. Bu grupta toplam üç kişi ise (% 7,7), 9 ile 13 farklı bildiri sunumu gerçekleştirmiştir. Yurtiçi bilimsel toplantılarda sözlü ya da poster bildiri sunmayan öğretim üyesi sayısı yalnızca 2'dir. Bildiri sunum sayıları göz önüne alındığında, öğretim üyeleri içerisinde en yüksek oran (% 36,4), 5 ile 8 farklı bildiri sunanların oluşturduğu gruptur. Bu oranı, % 24,2 ile 14 ve daha fazla sayıda bildiri sunan öğretim üyeleri izlemektedir. Ulusal düzeydeki bilimsel toplantılarla kıyaslandığında, öğretim elemanlarının, çoğunluğu Türkiye dışındaki ülkelerde gerçekleştirilen uluslararası toplantılarda bildiri sunmaya daha yoğun ilgi gösterdikleri söylenebilir. Sunulan bildiri sayısı göz önüne alındığında, toplam öğretim elemanları içerisinde en büyük oranı (% 89,7; % 34,8), 1 ile 4 bildiri sunumu gerçekleştirenler oluşturmaktadır.

İndeksli dergilerde yayımlanmış eserler konusunda elde edilen bulgular ise şöyledir: Araştırma görevlileri ve öğretim görevlilerinin % 92,3'ünün SSCI indeksli dergilerde (SSCI A, B, C) yayımlanmış herhangi bir bilimsel çalışması bulunmamaktadır. Bu oran, öğretim üyelerinde SSCI A; % 83,3; SSCI B, % 78,8 ve SSCI C, % 62,1'dir. SSCI indeksi dışında kalan uluslararası indeksli dergilerde yayımlanmış çalışması bulunmayan araştırma görevlileri ve öğretim görevlilerinin oranı % 79,5; öğretim üyelerinin oranı ise % 39,4'tür. Son olarak, ulusal indeksli dergilerde yayımlanmış çalışması bulunmayan araştırma görevlileri ve öğretim görevlilerinin oranı % 64,1; öğretim üyelerinin oranı da % 21,2'dir.

Ulusal düzeyde yayımlanan kitap konusunda elde edilen bulgulara göre; 1'i dışında, hiçbir araştırma görevlisi ve öğretim görevlisinin yayımlanmış kitabı bulunmamaktadır. Ulusal düzeyde yayımlanmış kitabı bulunmayan öğretim üyesi oranı ise % 62, 2'dir. Alanı ile ilgili, ulusal düzeyde yayımlanmış 1 ile 3 kitabı bulunan öğretim üyesi oranı % 31,8; 4 ile 7 kitabı bulunan öğretim üyesi oranı % 3,0 ve son olarak sekiz ve üzerinde ulusal düzeyde kitabı bulunan öğretim üyesi oranı da yine % 3,0'dur. Ulusal düzeyde kitap bölümü yazma konusunda elde edilen bulgulara göre ise, araştırma görevlileri ve öğretim görevlilerinin % 79,5'nin bu bağlamda herhangi bir üretimi bulunmamaktadır. Bu grup içerisinde, yayımlanmış 1 ile 3 kitap bölümü olanların oranı % 17,9'dur. Ulusal düzeyde yayımlanmış 4 ile 7 kitap bölümü bulunan öğretim elemanı yalnızca 1'dir. Ulusal düzeyde yayımlanmış kitap bölümü bulunmayan öğretim üyesi oranı %21,2'dir. Öğretim üyelerinin % 65,2'sinin ise ulusal düzeyde yayımlanmış 1 ile 3 kitap bölümleri bulunmaktadır. Yalnızca yedi öğretim üyesi (%10,6), 4 ile 7 kitap bölümü yazarıdır. Sekiz kitap bölümü ve üzerinde bir sayıda yayım yapan öğretim üyesi sayısı yalnızca 2'dir. Araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri içerisinde, uluslararası düzeyde kitap yazarlığı yapan bulunmamaktadır. Yalnızca 2 kişi dışında (% 3,0), uluslararası düzeyde kitap yazarlığı olan öğretim üyesi de yoktur. Araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri içerisinde, uluslararası

düzeyde kitap bölümü yazarlığı yapan kişi sayısı yalnızca 1'dir. Bu sayı öğretim üyesi bazında ise 6'dır.

Araştırma görevlileri ve öğretim görevlilerinin % 61,5'inin, ulusal düzeyde bir proje deneyimi bulunmamaktadır. Çoğunluğu bir proje olmak üzere (% 20,5), ulusal proje deneyimi olan araştırma görevlisi ve öğretim görevlisi sayısı 15'tir. Ulusal düzeyde bir projenin yürütücüsü ya da katılımcısı olma konusunda hiçbir deneyimi olmayan öğretim üyesi oranı % 31,8'dir. Dört ve daha fazla sayıda projede görev alan öğretim üyeleri (%24,2), ikinci en yüksek oranı oluşturmaktadırlar. Bu oranı, bir ulusal proje deneyimi olan öğretim üyeleri (% 16,6); 2 ulusal proje deneyimi olan öğretim üyeleri (%15,2) ve üç ulusal proje deneyimi olan öğretim üyeleri (% 12,2) izlemektedir. Araştırma görevlileri ve öğretim görevlilerinin % 74,3'ü herhangi bir uluslararası proje deneyimine sahip değildir. Toplam 9'unun bir proje deneyimi, yalnızca 1'inin ise 2 ve daha çok sayıda uluslararası proje deneyimi bulunmaktadır. Uluslararası bir projenin yürütücüsü ya da katılımcısı olma konusunda deneyimi olmayan öğretim üyelerinin toplam içindeki oranı (%56,1) yarıdan fazladır. Öğretim üyeleri içerisinde, yalnızca bir uluslararası proje deneyimi olanların oranı % 25,7; iki uluslararası proje deneyimi olanların oranı % 13,7; üç uluslararası proje deneyimi olanların oranı % 1,5 ve dört uluslararası proje deneyimi olanların oranı da % 3,0'tür.

Araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri içerisinde, uluslararası düzeyde ödül alan bulunmamaktadır. Ulusal düzeyde ödül alanların sayısı ise yalnızca 2'dir. Ulusal düzeyde ödülü bulunmayan öğretim üyesi oranı % 74,3; uluslararası düzeyde ödülü bulunmayan öğretim üyesi oranı ise % 92,4'tür. Araştırma görevlileri ve öğretim görevlilerinin % 48,7'sinin, çalışma alanları ile ilgili ulusal bir sivil toplum kuruluşu üyeliği bulunmamaktadır. Bu oran öğretim üyelerinde % 27,3'tür. Sivil toplum kuruluşu üyeliği uluslararası düzeyde ele alındığında, araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri içerisinde herhangi bir üyeliği bulunmayanların oranı % 79,5, öğretim üyelerinde ise % 57,6'dır.

3. EPÖ Öğretim Elemanlarının Bilimsel Üretkenlikleri ile Kişisel Özellikleri Arasındaki İlişki

Öğretim elemanlarının SSCI ve diğer uluslararası indeksli dergilerde yayımlanmış eser sayıları, akademik unvanlarına göre karşılaştırılmıştır. Bu değişkenler sıralı ölçüm düzeyine göre ölçüldüğünden, çarpıklık ve basıklık değerleri dikkate alındığında ise normal dağılım şartlarını sağlamadıklarından, bağımsız gruplar için t-testi yerine Mann-Whitney U testi yapılmıştır. SSCI ve diğer uluslararası indeksli dergilerde yayımlanmış eser düzeyinde öğretim üyesi değerleri öndedir. Yapılan karşılaştırmalar, SSCI yayım sayısı (Mann-Whitney U:778; Z:3.842; p<.001) ve diğer indeksli dergilerdeki yayım sayısı bağlamında (Mann-Whitney U:774.5; Z:3.870; p<.001) elde edilen değerler arasında gözlemlenen farkın anlamlı olduğunu ortaya koymuştur. SSCI indeksli dergilerde yayımlanmış eser sayısı (p=.740) ve diğer indeksli dergilerde yayımlanmış eser sayısı (p=.209) bağlamında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark görülmemiştir. Yine bu iki değişken bağlamında yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, kuruluşu 19 yıla kadar olan üniversitelerde görev yapan öğretim elemanları ile kuruluşu 20 yıl ve üzerinde olan üniversitelerde görev yapan öğretim elemanları arasında SSCI yayımı (p=.280) ve diğer indekslerde yayımlanmış eser sayısı bağlamında (p=.821) anlamlı bir fark yoktur. Öte yandan, yapılan Kendall's Tau-B testi'yle elde edilen sonuçlara göre; çalışma alanı ile ilgili üye olunan uluslararası dernek ya da sivil toplum örgütü sayısı ile birçok değişken arasında anlamlı bir ilişki vardır. Uluslararası araştırma/öğretim deneyimi (r=.337; p<.001); alınan ulusal ödüller (r=.257; p<.01); uluslararası ödüller (r=.333; p<.001); SSCI makale sayısı (r=.212; p<.05); diğer indeksli dergilerde yayımlanmış eser sayısı (r=.276; p<.01); bilimsel araştırma yapabilme yeterlik algısı (r=.278; p<.01) ve bilgi ve teknoloji okuryazarlığı yeterlik algısı (r=.305; p<.01) birbirleriyle ilişkilidir.

4. EPÖ Öğretim Elemanlarının Bilimsel Araştırma Yapabilme ve Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Yeterlik Algıları

EPÖ araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri içerisinde, bilimsel araştırma yapabilme

konusunda kendisini yetersiz algılayan kişi sayısı yalnızca 1'dir. Bu konuda kendisini biraz yeterli algılayanların oranı % 10,2; yeterli algılayanların oranı % 43,6; oldukça yeterli algılayanların oranı % 41,0 ve çok yeterli algılayanların oranı da % 2,6'dır. Öğretim üyeleri içerisinde, bilimsel araştırma yapabilme konusunda kendisini yetersiz algılayan bulunmamaktadır. Oldukça küçük kabul edilebilecek bir öğretim üyesi grubu (% 4,5) konu hakkında kendilerini biraz yeterli olarak algılamaktadırlar. Bilimsel araştırma yapabilme konusunda kendisini yeterli algılayan öğretim üyelerinin oranı % 25,7; oldukça yeterli algılayanların oranı % 60,6 ve çok yeterli algılayanların oranı da % 9,1'dir. Araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri içerisinde, bilgi ve teknoloji okuryazarlığı konusunda kendisini güçlü algılayanların (yeterli, oldukça yeterli ve çok yeterli) oranı % 94,8'dir. Bu gruptakilerin yalnızca 1'i konu hakkında kendisini yetersiz, 1'i de biraz yeterli algılamaktadırlar. Öğretim üyeleri içerisinde bilgi ve teknoloji okuryazarlığı konusunda kendisini yetersiz ya da biraz yeterli algılayan bulunmamaktadır.

5. EPÖ Öğretim Elemanlarının Bilimsel Araştırma Yapabilme ve Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Yeterlik Algıları ile Bilimsel Üretkenlikleri Arasındaki İlişki

Değişkenlerin çoğunlukla sıralı ölçüm düzeyinde olması nedeniyle, Kendall's Tau-B testi kullanılarak değişkenler arasındaki ilişkilerin irdelenmesiyle elde edilen sonuçlara göre, uluslararası araştırma ya da eğitim-öğretim deneyimi ile alınan uluslararası ödül sayısı ($r=.268$; $p<.01$); bilimsel araştırma yapabilme yeterlik algısı ($r=.343$; $p<.001$); bilgi ve teknoloji okuryazarlığı yeterlik algısı ($r=.173$; $p<.05$) ve son olarak SSCI indeksli dergilerde yayımlanmış makale sayısı ($r=.178$; $p<.05$) arasında pozitif yönde ve anlamlı bir korelasyon söz konusudur.

6. EPÖ Öğretim Elemanlarının, EPÖ Lisans Programlarının Yeniden Açılması Konusundaki Görüşleri

EPÖ lisans programlarının yeniden açılması gerektiği yönünde görüş bildiren öğretim elemanlarının oranı % 54,6'dır. Katılımcıların yarıya yakını ise, mevcut uygulamanın sürdürülmesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.

7. EPÖ Öğretim Elemanlarının EPÖ Lisans Programlarının Yeniden Açılması Konusundaki Görüşleri ile Akademik Unvanları Arasındaki İlişki

Katılımcıların unvanları ile (öğretim üyesi/ araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri), EPÖ lisans programlarının yeniden açılması konusundaki görüşleri arasındaki ilişki kay kare ile incelenmiş ve anlamlı bir ilişki görülmemiştir (Kay kare=.607; $p=.738$).

8. EPÖ Öğretim Elemanlarının, EPÖ Alanının Tanınırlığı Konusundaki Görüşleri

Bu araştırmada yanıtı aranan son soru, EPÖ öğretim elemanlarının, EPÖ alanının farklı bilimsel çevreler, kamu ve özel sektördeki tanınırlığına ilişkin görüşlerinin belirlenmesini amaçlamaktadır. EPÖ alanının, farklı disiplinler ya da bilimsel çevreler tarafından kabul edilebilir bir tanınırlığa sahip olduğu konusunda olumlu görüşe sahip (katılıyorum ya da kesinlikle katılıyorum) araştırma görevlileri ve öğretim görevlilerinin oranı % 30,8; öğretim üyelerinin oranı ise yalnızca % 24,2'dir. Öte yandan, EPÖ alanının, kamu ve özel sektörde kabul edilebilir düzeyde bir tanınırlığa sahip olduğu görüşüne katıldığını ifade eden öğretim araştırma görevlileri ve öğretim görevlilerinin oranı % 12,8; öğretim üyelerinin oranı ise % 16,6'dır.

9. EPÖ Öğretim Elemanlarının EPÖ Alanının Tanınırlığı Konusundaki Görüşleri ile Akademik Unvanları Arasındaki İlişki

EPÖ alanının, farklı bilimsel çevreler tarafından kabul edilebilir bir tanınırlığa sahip olduğu konusunda, katılımcıların akademik unvanları ile görüşleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda, öğretim elemanları arasındaki görüş farkının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı (Mann-Whitney U:1229, Z=.405, $p=0.686$) sonucuna ulaşılmıştır. EPÖ alanının, kamu ve özel sektörde kabul edilebilir düzeyde bir tanınırlığa sahip olduğu konusunda

da öğretim elemanları arasındaki görüş farkı anlamlı değildir (Mann-Whitney U:1067, Z=1.590, p=0.112).

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, öğretim elemanlarının cinsiyet dağılımları konusunda elde edilen bulgu, EPÖ alanının, öğretim elemanı düzeyinde her iki cinsiyetin de benzer bir oranda temsil edildiği bir bilim dalı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç, Karakütük, Tunç, Özdem ve Bülbül'ün (2008), eğitim fakülteleri öğretim elemanlarının profili araştırmasında elde ettikleri; eğitim fakültesi öğretim elemanlarının % 42,3'ünün kadın, % 57,7'sinin erkek olduğu, öğretim elemanlarının cinsiyetine göre sayısal olarak erkekler lehine bir durum olmakla birlikte, görece olarak cinsiyetler arasında bir dengenin olduğu bulgusuyla da örtüşür niteliktedir. EPÖ alanında görev yapan öğretim elemanlarının sahip oldukları akademik unvanlar konusunda elde edilen bulgular, öğretim elemanları içerisinde en yüksek sayısal oranı yardımcı doçentlerin, en yüksek ikinci sayısal oranı da araştırma görevlilerinin oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgunun, Türk üniversitelerinde yaşanan gelişmeleri yansıtır bir tablo sergilediği söylenebilir. Türkiye'deki öğretim elemanlarının %13,93'ünü profesörler, %7,61'ini doçentler, %19,48'ini yardımcı doçentler, %15,71'ini öğretim görevlileri, %7,35'ini okutmanlar, %2,92'sini uzmanlar, %32,89'unu da araştırma görevlileri oluşturmaktadır (Özoğlu, 2011; ÖSYM, 2011). Araştırmada, öğretim elemanlarının akademik unvan ve yaş değişkenleri açısından görünüşleri konusunda elde edilen bulgular, bu kitlenin genç kabul edilebilecek bir kitle olduğunu ortaya koyar niteliktedir. Takvim yaşının, öğretim elemanlarının tükenmişlik düzeyine etki eden önemli bir değişken olduğu göz önüne alındığında (Todd-Mancillas ve Johnson, 1987; Tümkaya, 2006; Gezer, Yenel ve Şahan, 2009; Toker, 2011), EPÖ öğretim elemanlarının bu bağlamda henüz önemli bir tehdit altında bulunmadıkları, bilimsel araştırma ve öğretim etkinlikleri başta olmak üzere pek çok sürecin bu durumdan olumlu yönde etkileneceği söylenebilir. Öğretim elemanlarının akademik unvanları ve yaşları konusunda elde edilen sonuç, EPÖ alanının Türk üniversiteler sisteminde geçmişi ve yayılımı çok fazla eskilere dayanmayan, gelişmekte olan bir bilim dalı olduğu bilgisıyla örtüşür niteliktedir. Nitekim 1992 yılına gelindiğinde, EPÖ alanında lisansüstü düzeyde program yürüten ve araştırma yapan üniversite sayısı yalnızca 11'dir (Demirel, 1992). Yükseköğretim Kurulu 2010 yılı verilerine göre; EPÖ, günümüzde Türkiye'de toplam 52 üniversitede anabilim dalı olarak örgütlenmiş durumdadır. Bu üniversitelerden 13'ü de son iki siyasal iktidar döneminde kurulan üniversitelerdir.

Öğretim elemanlarının görev yaptıkları üniversitelerin kuruluş yılları konusunda elde edilen bulguların ortaya çıkmasında, bu alanın diğer pek çok alan gibi öncelikle köklü üniversitelerde kurulmaya ve örgütlenmeye başlamış olmasının etkili olduğu söylenebilir. Öte yandan; ilgili yasal düzenleme gereği lisansüstü öğrenim görmek amacıyla gelişmiş üniversitelerde görevlendirilen araştırma görevlisi sayısı ve yeni kurulan üniversitelerin bu alanda insan kaynakları bağlamında nitelik ve niceliksel olarak yeterince gelişmemiş olmaları bu bulgunun ortaya çıkmasında rol oynayan öteki etmenler olarak değerlendirilebilir. Türkiye'deki öğretim üyelerinin büyük oranda büyük şehirlerde görev yaptıkları bilinmektedir. Doktora öğrenimlerini yurtiçinde ve yurtdışında tamamlayan öğretim elemanları da yine büyük şehirlere yönelmektedirler (Özer, 2011). Türkiye'deki toplam 165 üniversitenin %60'ı 15 büyük kentte bulunmaktadır. Kuruluş yılı daha eski üniversitelerin ve fakültelerin, daha sonra kurulanlara oranla, kurumsal ve akademik kültürleri daha iyi yerleşmekte, kurumsal bir gelenek oluşabilmekte, bu fakülteler diğer fakültele göre öğretim elemanı niteliği ve niceliği konusunda, görece olarak daha üstün (avantajlı) olabilmektedirler (Karakütük, Tunç, Özdem ve Bülbül, 2008).

EPÖ öğretim elemanları içerisinde, akademisyenlik süreci öncesinde bir başka kurum ya da kuruluşta görev yapmış olanlar % 64,8'lik bir kitleyi oluşturmaktadır. Bu oran her kademedeki akademik unvan düzeyinde gözlenen bir durumdur. Bu bulgu, EPÖ öğretim elemanlarının önemli bir bölümünün farklı tür ve düzeylerde okul ve öğretmenlik deneyimleri olduğunu,

bu bağlamda Türk eğitim sistemini belli ölçüde tanıdıklarını göstermesi bakımından önemli olmakla birlikte, azımsanmayacak bir bölümünün üniversiter anlamda akademik bir kültür ya da gelenekten yetişerek gelmediklerini ortaya koyması bakımından da değerlendirilmeye değerdir. EPÖ alanının Türkiye'deki ilk yapılması sürecinde, lisansüstü düzeyde insan gücü yetiştirilmesi bağlamında, kimi nedenlerle öğretmenlerin sürece çekilmesi, bu durumun ortaya çıkmasında etkili olmuş olabilir. Ek olarak, özellikle yeni kurulan üniversitelerin, alanda yetişmiş insan gücü gereksinimlerini, farklı kurum ya da kuruluşlarda görev yapmakta iken EPÖ alanında yüksek lisans ve doktora öğrenimi gören/tamamlamış kişileri öğretim elemanı olarak istihdam etmelerinin de bu durumun ortaya çıkmasında rol oynadığı düşünülmektedir.

EPÖ anabilim dalında; lisans, yüksek lisans ya da doktora derecelerinden en az birini farklı bir bilim alanında tamamlamış ya da sürdürmekte olan azımsanmayacak sayıda öğretim elemanı söz konusudur. Lisans düzeyinde ortaya çıkan tablonun oluşmasında birden çok etmenin rol oynadığı söylenebilir. EPÖ lisans programlarının, YÖK'ün kararı gereği kapatılması ve 2000 yılından sonra mezun vermemesi bunlardan birisidir. EPÖ anabilim dalında görev yapan, ancak lisansüstü öğrenimlerini farklı bilim dallarında tamamlamış/sürdürmekte olan azımsanmayacak sayıda öğretim elemanı söz konusudur. Bu duruma yol açan olası nedenler şunlar olabilir: EPÖ lisansüstü programları, YÖK'ün lisansüstü öğrenci kabul koşulları gereği, söz konusu anabilim dalını bünyesinde bulunduran her üniversitede aktif değildir. Öğretim elemanlarının, ders yükü ve öğretim elemanı yetersizliği gibi nedenlerle, EPÖ alanında lisansüstü öğrenim görmek amacıyla ilgili üniversitelerde görevlendirilmek yerine, görev yaptıkları üniversiteler bünyesinde öğrenci kabul eden yakın alanlardaki lisansüstü programlara yönlendirilmeleri bir başka önemli nedendir. Öte yandan, üniversitelerde, EPÖ anabilim dalı açılması sürecinde, alana yakın olan kişilerin (yalnızca lisans, yüksek lisans ya da doktora öğrenimlerini EPÖ alanında tamamlayanlar) yönetici olarak seçilmeleri; kadroya atanma, kadro yükseltme, yönetici olma isteği, vb. nedenlerle EPÖ kadrolarına yönelen öğretim elemanlarının da bu tablonun oluşmasında etkili olduğu söylenebilir.

Uluslararası araştırma ya da eğitim-öğretim deneyimi bağlamında elde edilen sonuçlar, EPÖ öğretim elemanlarının oldukça sınırlı kabul edilebilecek bir düzeyde olduklarını ortaya koymaktadır. Öğretim elemanlarının, EPÖ şemsiye kavramı altındaki akademik ilgi alanları oransal olarak birbirlerine oldukça benzerdir. Bu sonuç, özellikle lisansüstü öğrenimlerini sürdürürken, araştırma konularının belirlenmesinde, araştırma görevlileri ile öğretim görevlilerinin, öğretim üyelerinden etkilendiklerini ya da öğretim üyelerinin, öğrencilerini ilgi duydukları ve kendilerini yeterli gördükleri alanlara yönlendirdiklerini akla getirmektedir. Öğretim elemanlarının program geliştirme ya da program değerlendirme temalı araştırmalara yönelmelerinin ve bu konudaki ilgilerinin sıralamada oransal olarak sonlarda yer alması yine ilgi çekici bir sonuçtur.. Türkiye'de, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm tür ve düzeydeki okulların programları, yine bakanlık tarafından geliştirilmektedir. Öte yandan, eğitim fakülteleri için de durum farklı değildir. Eğitim fakültelerinde uygulanmakta olan öğretmen eğitimi programları da YÖK tarafından belirlenmekte, üniversitelerce uygulanmaktadır. Kimi istisnaları dışında (komisyona davet edilme, görüş, öneri ya da katkı isteme), EPÖ öğretim elemanlarının Türkiye'de örgün eğitim programlarının geliştirilmesi sürecinde göz ardı edilmeleri, öğretim elemanlarının akademik ilgi alanlarını farklılaştırmalarına, bu da mevcut tablonun ortaya çıkmasına yol açmış olabilir. Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının evrendeki sayısal çoklukları, konu alanında çözüm bekleyen çok sayıda sorun bulunması, araştırmalarda veri toplama kolaylığı gibi nedenler (Yıldırım, 2011), öğretme-öğrenme süreci ve öğretmen yetiştirme alanına yönelen ilginin nedenleri olabilir. Öte yandan, eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sürecinde, EPÖ alanının bilimsel bulgularıyla öğretmen yetiştirme alanına hizmet etmesi gerektiği yönündeki beklentiye belli ölçüde karşılıklı biçimde yorumlanabilir. Mesleki ve teknik eğitime duyulan ilgi bağlamında elde edilen sonuç, mesleki ve teknik eğitim alanının, Türk eğitim sisteminde göz ardı edilen ve çözüm bekleyen sorunların oldukça karmaşık bir alanı olduğu bulgularıyla örtüşmektedir.

Öğretim elemanlarının, bilimsel araştırmalar için veri toplama sürecinde seçtikleri gruplar oransal olarak birbirlerine oldukça benzer niteliktedir. Bu sonuç, bir önceki bulguda elde edilen öğretim elemanları ile öğretim üyelerinin akademik alanlarının ve dolayısıyla da araştırma alanlarının birbirlerine benzer olmasından kaynaklanmış olabilir. Öte yandan, öğretmen adaylarının evrendeki sayısal çoklukları, ulaşılabilirlik anlamında veri toplama kolaylığı, öğretim elemanlarının halihazırda öğretmenlik meslek bilgisi derslerini veriyor olmaları gibi nedenler (Yıldırım, 2011), öncelikli araştırma grubunun belirlenmesinde etkili faktörler olabilir.

Lisans ve lisansüstü ders verme yükümlülüklerinin olması nedeniyle, öğretim üyelerinin ders yüklerinin yoğun olması belli oranda beklenen bir durumdur. Bu sonuçların elde edilmesinde, kimi üniversitelerdeki öğrenci sayısının çokluğu, öğretim elemanı yetersizliği ve bu gibi elverişsiz koşullara rağmen yürütülmekte olan ikinci öğretim uygulamaları ve sertifika programları rol oynamış olabilir. Özellikle öğretim üyelerinin oldukça önemli bir bölümünün (% 75,8), haftalık 18-27 saat ve üstü ders yüklerinin bulunması, kişisel ve akademik gelişim, araştırmaya ayrılan zaman, öğretim etkinliklerinin niteliği bağlamında kaygı verici bir durum olarak değerlendirilebilir. Ders yükleri kadar zaman alan bir başka konu da öğretim elemanlarının yerine getirdikleri yönetim görevleridir.

Uluslararası toplantılarda bildiri sunan öğretim elemanı oranının, ulusal toplantılarda bildiri sunanların oranından yüksek olması oldukça ilgi çekici bir durumdur. Bu oran, araştırma görevlileri ile öğretim görevlilerinde çok daha yüksektir. Bu durum, uluslararası toplantılara yönelen ilgi ve alandaki gelişmeleri izleme gibi yönlerden sevindirici görünmekle birlikte, farklı bir ülke görme vb. etmenler de bu konuda etkili olmuş olabilir. Üniversiteler, YÖK, TÜBİTAK gibi kurumların, uluslararası toplantılara bildiri ile katılan öğretim elemanlarına sağladıkları maddi desteğin de bu yönelime etkide bulunmuş olabileceği akla gelmektedir.

Makale üretimi konusunda elde edilen sonuç, nitelikli akademik makale üretme ve yayımlama konusunda önemli sorunların varlığını ortaya koyar niteliktedir. Özellikle de öğretim üyelerinin bu konudaki verimlilikleri oldukça düşündürücü ve araştırılmaya değerdir. Yabancı dil sorunları nedeniyle, öğretim elemanlarının uluslararası alanyazını izleme güçlüğü yaşamaları (Korkut, 2002), araştırma yöntemleri ve istatistik konularında bilgi eksikliği (Girgin, 2007), teknolojiyi etkili kullanamama, veri tabanlarına ulaşım sorunları, ekonomik sorunlar (Sağlam ve diğerleri, 2009), veri toplama güçlüğü, isteksizlik, ders yükü (Saracaloğlu, Uçar ve Dursun, 2009) gibi nedenler, EPÖ alanında da benzer bir sonucun ortaya çıkmasında rol oynamış olabilir.

Akademik bir alanda kitap ya da kitap bölümü yazmak, akademik birikim ve yetkinlik gerektiren bir konudur. Bu yönüyle bu tür ölçütleri karşılamaları beklenen öğretim üyelerinin konu hakkında elde ettikleri sonuçların büyük önem taşıdığı söylenebilir. Ulusal düzeyde yazılmış kitabı bulunmayan öğretim üyesi oranının 62,2; kitap bölümü yazarlığı olmayanların oranının ise %21,2 olduğu göz önüne alındığında, bu durum sorgulanması gereken bir alan olarak değerlendirilebilir. Ulusal düzeyde kitap ve kitap bölümü yazımı konusunda ortaya çıkan tabloyla kıyaslandığında, uluslararası kitap ya da kitap bölümü yazımı konusunda çok daha ağır bir tablonun söz konusu olduğu söylenebilir.

Ulusal ve uluslararası projelerde yer alma konusunda, araştırma görevlileri ve öğretim görevlilerinin oluşturduğu grubun, öğretim üyelerinin oluşturduğu gruptan daha yüksek bir üretkenliğe sahip olmaları düşündürücüdür. Bu durumun ortaya çıkmasında lisansüstü çalışmaların projelendirilmesinin etkili bir rol oynadığı akla gelse de bu tür projelerde öğretim elemanlarının araştırmacı, öğretim üyelerinin de proje yürütücüsü olarak projede yer almak zorunda olmaları nedeniyle, bu durum, ortaya çıkan sonucu açıklamamaktadır. Öte yandan, lisansüstü tez projeleri ulusal niteliktedir. Oysa araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri, uluslararası projeler konusunda da öğretim üyelerinden daha üretken görünmektedirler. Öğretim elemanlarının bilimsel araştırma yapabilme ve bilgi ve teknoloji okuryazarlığı konusunda kendilerini önemli oranda yeterli algılamaları, özellikle teknoloji okuryazarlığı bağlamında yapılan araştırmalarda elde edilen bulgularla (Usluel ve Seferoğlu, 2003, 2004; Karakütük, Tunç, Özdem ve Bülbül, 2008) örtüşen, sevindirici bir durumdur. Bilimsel araştırma yapabilme ve

bilgi ve teknoloji okuryazarlığı yeterliğinin, akademik yaşamın önkoşulları arasında yer aldığı; akademik üretim, alanda kendini geliştirme başta olmak üzere pek çok konuda belirleyicilik gücüne sahip yeterlik alanlarıdır. Bu yönüyle, konu hakkında elde edilen sonuçların memnuniyet verici olduğu söylenebilir. Ancak, bu konulardaki olumlu kişisel algının akademik üretim (makale, bildiri, kitap bölümü, kitap, vb.) etkinliklerde elde edilen sonuçlara yansımadağı gerçeği, nedenleri yönüyle üzerinde titizlikle durulması gereken bir konudur.

Hatırlanacağı gibi, 1997 yılında eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sürecinde, EPÖ lisans programlarına yöneltilen eleştirilerden birisi de belirli bir istihdam alanının olmadığı yönündedir. Lisans öğrenimlerini EPÖ alanında tamamlayan mezunlar, Milli Eğitim Bakanlığı ve diğer kamu/özel kurum ve kuruluşlar tarafından, eğitim uzmanı ve eğitim uzman yardımcısı unvanlarıyla, nitelik geliştirme, ihtiyaç belirleme, öğretimi iyileştirme, değerlendirme çalışmaları yapma gibi başlıca amaçlarla (Gözütok ve diğerleri, 2010), kamuda, özel sektörde, sivil ve askeri alanlarda istihdam edilmişlerdir. Öte yandan, alan mezunları, ilköğretim birinci kademe sınıf öğretmeni ve kısa süreli sertifikalar yoluyla da özel eğitim öğretmeni olarak da göreve atanmışlardır. Öğretim elemanlarının, EPÖ lisans programlarının yeniden açılması konusundaki görüşleri bağlamında elde edilen sonuçlar, öğretim elemanlarının da bu görüşe katıldıklarını ortaya koyar niteliktedir. EPÖ öğretim elemanlarının yaklaşık yarısı, bu konuda mevcut uygulamanın sürdürülmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Yukarıdaki gerekçeye olan inanç dışında, EPÖ alanına ve akademik yaşama farklı kurum ve kuruluşlarda görev yaptıktan sonra katılan, lisans, yüksek lisans ya da doktora mezuniyetlerini farklı bilim alanlarında tamamlayan öğretim elemanlarının bu evren içindeki çokluğu, bu görüşün ortaya çıkmasında rol oynamış olabilir.

Akademik unvan yönünden farklı tepki düzeylerinde de olsalar, öğretim elemanları içindeki önemli bir çoğunluk, EPÖ alanının kamu ve özel sektörde kabul edilebilir bir tanınırlığa sahip olmadığı görüşündedir. Bu durum, farklı bilim alanlarınca ve farklı bilimsel çevrelerce tanınırlık bağlamında da geçerliğini korumaktadır. Bir bilim alanının tanınırlık düzeyi ile bu alanda görev yapan akademisyenlerin temsil güçleri ya da tanınırlıkları arasında bir ilişki söz konusudur. EPÖ alanının gelişmekte olan bir alan olması, bu durumu açıklamada bir etken olarak ele alınabilecek olsa da teknoloji kullanımı, örgütlenme, katılımcı işbirlikleri geliştirme, bilimsel üretim ve yayın anlamında öğretim elemanlarının daha yoğun bir çaba harcamalarının gerekli olduğu söylenebilir.

Kaynakça

- Akyüz, Y. (2003). Eğitim Tarihimize Günümüze Kadar Öğretmen Yetiştirilmesi ve Sağlanması İlkeleri, Uygulamaları. *Eğitimde Yansımalar VII: Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu* (ss. 48-66) içinde. Ankara: Tekışık Yayıncılık.
- Anderson, G. (1998). *Fundamentals of educational research*. (2nd Edition). Bristol: The Falmer Press.
- Aslan, A. (2003). Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılmalarına İlişkin Bir Değerlendirme. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 6 (9), 23-31.
- Ayas, A. (2005). Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması Süreci: Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. M. Özbay (Ed.), *Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu* (ss. 157-171) içinde. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Creswell, J.W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. New York: Sage Publications.
- Demirel, Ö. (1992). Türkiye'de Program Geliştirme Uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (7), 27-43.
- Duman, T. (2005). Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Tarihiçesi. M. Özbay (Ed.), *Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu* (ss. 61-82) içinde. Ankara: Gazi Üniversitesi.

- Gezer, E., Yenel, F. ve Şahan, H. (2009). Relationship between burnout level and socio-demographic variables of academicians. *The Journal of International Social Research*, 2 (6), 243-250.
- Girgin, D. (2007). Eğitim Fakültelerindeki Öğretim Elemanlarının Ders Yüklerinin Bilimsel Çalışma ve Araştırma Yapma Üzerine Etkisi Üzerine: Bir Durum Araştırması. III. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu (17-20 Ekim 2007). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Gözütok, F.D. (1994). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Programlarının Değerlendirilmesi Projesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27, (2).
- Gözütok, F.D., Alkın, S. ve Ulubey, Ö. (2010). Eğitim Programları ve Öğretim Alanının Amaçlarının Gerçekleştirilmesini Etkileyen Sorunların Belirlenmesi. 1. Ulusal eğitim programları ve öğretim kongresi. (13-15 Mayıs 2010). Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi.
- Karakütük, K. (2006). Eğitim Bilimlerinin Eğitim Kurumlarımızda Yapılanması. M. Hesapçıoğlu ve A. Durmuş (Ed). *Türkiye’de Eğitim Bilimleri Bir Bilanço Denemesi* içinde (ss. 9-24). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karakütük, K., Tunç, B., Özdem, G. ve Bülbül, T. (2008). *Eğitim Fakültelerinin Öğretim Elemanı Profili*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Korkut, H. (2002). *Sorgulanan Yükseköğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Okçabol, R. (2005). *Öğretmen Yetiştirme Sistemimiz*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- ÖSYM (2011). *Yükseköğretim İstatistikleri*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Özer, M. (2011). Türkiye’de Yükseköğretimde Büyüme ve Öğretim Üyesi Arzı. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1 (1), 23-26.
- Özoğlu, M. (2011). Statükodan Değişime: 21. Yüzyılın Başında Yükseköğretim. B. S. Gür (Ed.), *2000’li Yıllar: Türkiye’de Eğitim* (ss. 125-161) içinde. İstanbul: Meydan Yayıncılık.
- Sağlam, V., Terzi, Y., Savaş, N. ve Murat, N. (2009). Öğretim Elemanlarının Eğitim ve İletişim Sorunları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (6), 549, 556.
- Sakaoğlu, N. (2003). *Osmanlıdan Günümüze Eğitim Tarihi*. İstanbul: Bilgi üniversitesi Yayınları.
- Saracaloğlu A.S., Uçar, M.Y. ve Dursun, F. (2009). Öğretim Elemanlarının Araştırma Süreçlerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *The first international congress of educational research*. (02-05 May). Çanakkale.
- Şimşek, H. (2005). Eğitimde Reform ve Değişim Kararlılığı. M. Özbay (Ed.). *Eğitim fakültelerinde yeniden yapılandırmanın sonuçları ve öğretmen yetiştirme sempozyumu* (ss. 149-156) içinde. Ankara
- Todd-Mancillas, W.R. and Johnson, P. (1987). Academic burnout: One perspective. *ERIC*, ED282495.
- Toker, B. (2011). Burnout among university academicians: an empirical study on the universities of turkey. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 12 (1), 114-127
- Tümkaya, S. (2006). Faculty burnout in relation to work environment and humor as a coping strategy. *Educational Sciences: Theory&Practice*, 6 (3), 911-921.
- Türkoğlu, A. ve Sarı, M. (2006). Cumhuriyetten Günümüze Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmaları. M. Hesapçıoğlu ve A. Durmuş (Ed). *Türkiye’de Eğitim Bilimleri Bir Bilanço Denemesi* (ss. 328-366) içinde. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Usluel, Y. ve Seferoğlu, S.S. (2003). Eğitim Fakültelerindeki Öğretim Elemanlarının Bilgisayar Kullanımı ve Öz-Yeterlik Algıları. *Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı ve Sergisi*, (21-23 Mayıs), Ankara.
- Usluel-Koçak, Y. ve Seferoğlu, S.S. (2004). Öğretim Elemanlarının Bilgi Teknolojilerini Kullanmada Karşılaştıkları Engeller, Çözüm Önerileri ve Öz-Yeterlik Algıları. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 3 (6), 143-157.

- Yıldırım, A. (2011). Öğretmen Eğitimi Araştırmaları ve Yeniden Yapılanma. (Çağrılı konuşma). *The first international congress on curriculum and instruction (INCCUI2011)*. (5-8 October). Eskisehir: Anadolu University.
- YÖK. (2007). *Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982-2007)*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Yayınları.